

Uchwała Nr .....

Rady Miasta Piły

z dnia .....

**w sprawie przyjęcia do realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny
Miasta Piły na lata 2020-2022**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2019r. poz. 506 z późn. zm.), w związku z art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2019r. poz. 1111 z późn. zm.) Rada Miasta Piły uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Gminny Program Wspierania Rodziny Miasta Piły na lata 2020-2022, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Piły.

§ 3. Uchwała obowiązuje z dniem podjęcia.

RADCA PRAWNY
/-/ Anna Smycz

RADCA PRAWNY
/-/ mgr Łukasz Czarny

UZASADNIENIE
do Uchwały Nr .....
Rady Miasta Piły
z dnia.....

w sprawie przyjęcia do realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny
Miasta Piły na lata 2020 - 2022

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2019r. poz. 1111 z późn. zm.) określa zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Do zadań własnych gminy, zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy, należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Gminny Program Wspierania Rodziny Miasta Piły na lata 2020-2022 określa cele oraz działania, za pomocą których mają one zostać osiągnięte. Głównym celem Programu, stanowiącego element polityki prorodzinnej gminy, jest tworzenie warunków sprzyjających prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny poprzez rozwijanie działań profilaktycznych oraz wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Założenia Programu stanowią załącznik do niniejszej uchwały.

Gminny Program Wspierania Rodziny Miasta Piły na lata 2020-2022 wpisuje się w Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Piły do roku 2020 w obszarze wspierania rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.

W związku z powyższym podjęcie niniejszej uchwały jest zasadne.

Załącznik do Uchwały Nr.....

Rady Miasta Piły

z dnia.....

**Gminny Program Wspierania Rodziny
Miasta Piły
na lata 2020-2022**

2020

Spis treści

Wprowadzenie

1. Podstawy prawne Programu.....	4
2. Diagnoza.....	5
2.1. Dane ogólne.....	5
2.2. Dane o korzystających ze świadczeń udzielanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile.....	5
2.3 Rodziny objęte asystą rodzinną.....	7
2.4 Poradnictwo specjalistyczne.....	11
2.5 Projekt „Czas na rodzinę”.....	12
2.6 Zasoby instytucjonalne Gminy Piła w obszarze wsparcia rodziny	14
2.7. Podsumowanie diagnozy.....	15
3. Cele i zadania Gminnego Programu Wspierania Rodziny Miasta Piły na lata 2020-2022.....	16
Cel szczegółowy 1	
Wzmacnianie lokalnego systemu wsparcia rodziny.....	16
Cel szczegółowy 2	
Poprawa funkcjonowania rodzin niewydolnych opiekuńczo i wychowawczo, zagrożonych kryzysem, wzmacnianie kompetencji rodzicielskich.....	18
Cel szczegółowy 3	
Wspieranie rodzin w działaniach na rzecz powrotu dzieci z pieczy zastępczej.....	21
Cel szczegółowy 4	
Podnoszenie wiedzy mieszkańców Gminy Piła w zakresie lokalnego systemu wsparcia rodziny.....	22
4. Źródła finansowania Programu.....	23
5. Monitoring i ewaluacja Programu.....	23
Spis wykresów i tabel.....	232

Wprowadzenie

Wsparcie rodzin przeżywających trudności w sprawowaniu funkcji opiekuńczych i wychowawczych należy do istotnych zadań realizowanych przez samorząd. Obowiązki gminy w tym zakresie określa *ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* (tj.: Dz.U. z 2019 r. poz. 1111), która w art. 176 pkt 1 stanowi, że do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Niniejszy Program jest kontynuacją Programów realizowanych w latach 2014-2016 oraz 2017-2019 i obejmuje kompleksowe rozwiązania dotyczące wsparcia rodzin z dziećmi z wykorzystaniem przede wszystkim pracy z rodziną, w tym zwłaszcza w formie asysty rodzinnej, pracy socjalnej i specjalistycznego wsparcia, jak również świadczeń pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, alimentacyjnych, czy wychowawczych.

Program będzie realizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile we współpracy z instytucjami i organizacjami, których podmiotem oddziaływań jest rodzina, z zachowaniem zasady wzajemnej współpracy oraz poszanowania godności wszystkich uczestników działań.

Adresatami Programu, podobnie jak w poprzednich latach, będą przede wszystkim rodziny przeżywające trudności w sferze opiekuńczo-wychowawczej, w tym te, z których dzieci zostały umieszczone w różnych formach pieczy zastępczej, rodziny z dziećmi z niepełnosprawnościami, zagrożone sytuacją kryzysową, dzieci i młodzież zagrożone niedostosowaniem społecznym, a także przedstawiciele instytucji, organizacji oraz służb pracujących na rzecz dzieci i rodziny.

Realizacja działań przewidzianych w Gminnym Programie Wspierania Rodziny Miasta Piły na lata 2020-2022 ma na celu poprawę sytuacji pilskich rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem tych, które mają trudności wychowawcze oraz potrzebują wsparcia w prawidłowym wypełnianiu swoich funkcji.

1. Podstawy prawne Programu

- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1111.),
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1507),
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 2134),
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem" (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 473),
- ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (t.j. Dz. U. z 2019, poz. 409),
- ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2086),
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 2220),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 670),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 1390),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U z 2019 r. poz. 2277),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 852),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz.682).

2. Diagnoza

2.1. Dane ogólne

Piła pod względem liczby mieszkańców niezmiennie jest czwartym miastem województwa wielkopolskiego i największym miastem powiatu pilskiego. Najliczniejszą grupę mieszkańców Piły (ok. 60 %) stanowią osoby w wieku produkcyjnym, przy czym liczba osób w tym wieku rokrocznie maleje. Tendencją malejącą charakteryzuje się także liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, które stanowią niespełna 18 % mieszkańców. Wzrasta natomiast liczba osób w wieku poprodukcyjnym, przewyższając od kilku lat liczbę osób w najmłodszej grupie wiekowej.

Według danych na 30.06.2019 r. w Pile zamieszkiwało 73.176 osób. Liczba mieszkańców Piły w ostatnich latach sukcesywnie spadała (na przestrzeni lat 2016-2019 o 926 osób), natomiast liczba urodzeń wzrosła na przestrzeni lat 2015-2018 o 41.

2.2 Dane o korzystających ze świadczeń udzielanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile

W latach 2016-2018 utrzymała się tendencja spadkowa ogólnej liczby świadczeniobiorców pomocy społecznej MOPS w Pile. Liczba rodzin objętych społecznym wsparciem w roku 2018 r. spadła o 5,8 % w porównaniu z rokiem 2016. Rodziny z dziećmi stanowią ponad 42 % rodzin objętych świadczeniami pomocy społecznej. Wśród nich niezmiennie przeważają rodziny z 1 lub 2 dziećmi.

Tabela 1. Dane o korzystających z pomocy społecznej w Gminie Piła w latach 2016-2018

Wyszczególnienie	2016	2017	2018
Liczba rodzin ogółem	2.169	2.108	2.044
Liczba osób w rodzinach	5.206	4.720	4.517
Liczba rodzin z dziećmi	932	866	854
Liczba rodzin niepełnych	352	339	344

Źródło: Dane MOPS w Pile.

Wśród rodzin objętych pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile około 16 % stanowią rodziny niepełne. Ich liczba utrzymuje się na zbliżonym poziomie od 2014 r.

Niezmiennie pozostają również kluczowe powody przyznania pomocy społecznej, co obrazuje poniższa tabela.

Tabela 2. Wybrane powody przyznania pomocy społecznej w gminie Pila w latach 2016-2018

Powody przyznania pomocy	Liczba rodzin		
	2016	2017	2018
Ubóstwo	1.324	1.219	988
Długotrwała lub ciężka choroba	1.087	1.128	1.130
Bezrobocie	1.212	1.062	893
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	506	455	439

Zródło: Dane MOPS w Pile.

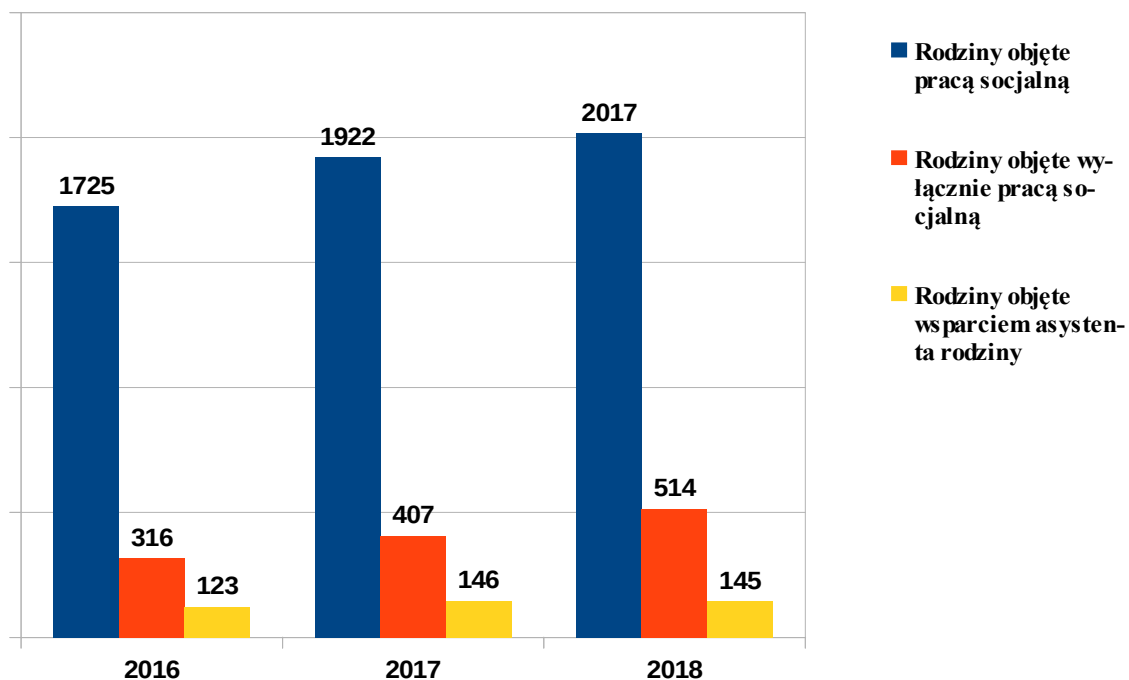
Analizując dane zawarte w tabeli należy stwierdzić, że w ostatnich latach systematycznie spada liczba rodzin objętych społecznym wsparciem z powodu ubóstwa i bezrobocia. Wpływ na to miała poprawiająca się sytuacja na rynku pracy oraz wsparcie o charakterze finansowym, w tym między innymi świadczenia wychowawcze z Programu Rodzina 500 + oraz pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów (nawet do 248 zł miesięcznie na uczące się dziecko).

W latach 2016-2018 odnotowano także dalszy spadek liczby rodzin objętych pomocą z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Ww. stan rzeczy jest efektem licznych działań podejmowanych przez gminę, w ramach szeroko pojętego wsparcia rodzin.

Kluczowymi formami wsparcia osób i rodzin będących w trudnej sytuacji życiowej (należy przy tym nadmienić, że rodziny korzystające ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile to rodziny wieloproblemowe) są praca socjalna i asysta rodzinna. Praca socjalna adresowana jest do wszystkich grup osób i rodzin będących w trudnej sytuacji życiowej, natomiast asysta rodzinna obejmuje rodziny przeżywające trudności w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Poniższy wykres przedstawia liczbę rodzin korzystających ze wsparcia MOPS, objętych tymi dwiema formami pomocy.

Wykres 1. Rodziny objęte pracą socjalną oraz asystą rodzinną w latach 2016-2018

Źródło: Dane MOPS w Pile

Jak wynika z wykresu w latach 2016-2018 systematycznie rosła liczba rodzin objętych zarówno pracą socjalną, jak i asystą rodzinną, przy zmniejszającej się liczbie osób i rodzin korzystających ze świadczeń finansowych. Może to wskazywać, że mieszkańcy Piły coraz chętniej korzystają z pomocy specjalistów (w tym asystentów rodziny i pracowników socjalnych) w rozwiązywaniu problemów, z którymi borykają się ich rodziny.

2.3 Rodziny objęte asystą rodzinną

Asysta rodzinna jest formą wsparcia skierowaną do dwóch grup rodzin. Pierwsza z nich to rodziny przeżywające trudności w prawidłowym sprawowaniu opieki nad dziećmi. Praca asystentów w tych rodzinach ma na celu pomoc w nabyciu odpowiednich umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, by zapobiec umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej. Drugą grupą są rodziny, z których wskutek bezradności rodziców w sferze opiekuńczo-wychowawczej dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej.

Realizatorem zadań gminy w zakresie wspierania rodziny niezmiennie pozostaje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile, w strukturze którego funkcjonuje Zespół

ds. Asysty Rodzinnej.

W ubiegłych latach systematycznie rozwijano działalność zespołu, w tym w szczególności w zakresie zatrudnienia asystentów rodziny, pozyskując na ten cel środki z dotacji celowych oraz z Europejskiego Funduszu Społecznego. Aktualnie w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Pile zatrudnionych jest 13 asystentów rodziny (w tym 2 w projekcie „Czas na Rodzinę” realizowanym od 1 września 2019 r., który szerzej opisano w dalszej części opracowania), podczas gdy w 2016 r. w ośrodku zatrudnionych było 8 asystentów rodziny.

Wszyscy asystenci rodziny pracują na podstawie umowy o pracę w zadaniowym systemie czasu pracy, co oznacza, że działania na rzecz rodzin realizują również w godzinach popołudniowych i wieczornych.

Podobnie jak w poprzednich latach, również w okresie od 2016 r. do 30.06.2019 r. rodziny, z którymi pracowali asystenci, to w zdecydowanej większości rodziny wychowujące dzieci, jednakże mające trudności w prawidłowym sprawowaniu władzy rodzicielskiej, przy tym wyrażające chęć poprawy swojej sytuacji oraz podniesienia kompetencji rodzicielskich. Łączna liczba dzieci w rodzinach, z którymi pracowali asystenci rodziny wynosiła odpowiednio:

- 237 dzieci w 2016 r.,
- 264 dzieci w 2017 r.,
- 245 dzieci w 2018 r.,
- 246 dzieci w I półroczu 2019 r.

Kolejną grupą są rodziny, z których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej, które również dobrowolnie zdecydowały się na asystę rodzinną w celu podjęcia działań na rzecz powrotu dzieci po ich opiekę. Ostatnią grupą są rodziny zobowiązane do współpracy z asystentem rodziny przez sąd rodzinny. Liczba tych rodzin w 2019 r. znacząco wzrosła, co może świadczyć o tym, iż sąd coraz chętniej sięga po tę formę wsparcia dla rodzin, wobec których toczą się postępowania dotyczące ograniczenia władzy rodzicielskiej. Pokazuje to również, iż instytucje działające w obszarze wsparcia rodzin z dziećmi współpracują ze sobą na ich rzecz.

Tabela 3. Powody objęcia rodzin asystą w latach 2016-2018 i I półroczu 2019 r.

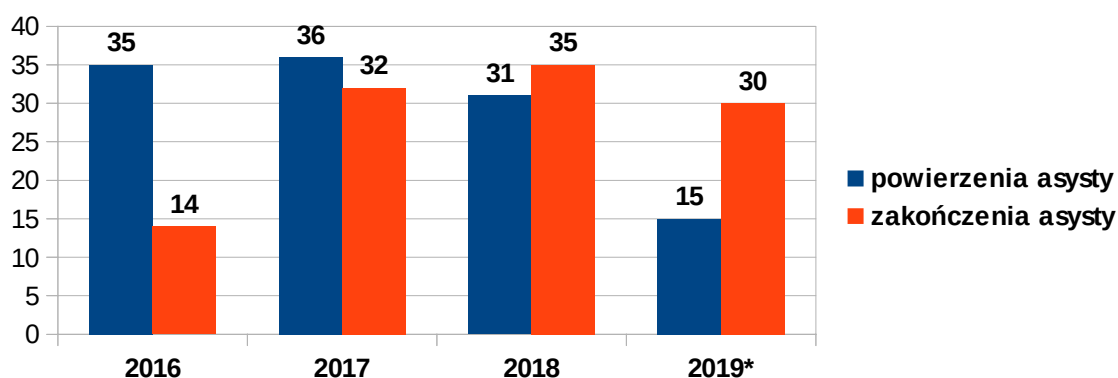
Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019*
Rzeczywista liczba rodzin objętych asystą**	123	146	145	124
Rodziny zobowiązane do współpracy z asystentem przez sąd	3	8	8	13
Rodziny, z których dzieci umieszczono w pieczy zastępczej objęte asystą rodzinną	35	48	48	31
Rodziny sprawujące opiekę nad dziećmi	91	108	108	104

* dane za I półrocze 2019 r.

** liczby rodzin w poszczególnych kolumnach nie należy sumować

Źródło: Dane MOPS w Pile

W latach 2014-2016 systematycznie rosła liczba rodzin po raz pierwszy objętych asystą rodzinną, za to zmniejszała się liczba rodzin, u których zakończona została współpraca z asystentem rodziny. W latach 2017-2018 liczby powierzeń i zakończeń asysty utrzymywały się na zbliżonym poziomie. Dane za pierwsze półrocze 2019 r. pozwalają prognozować, że liczba rodzin, które zostały objęte wsparciem asystentów rodzin utrzyma się na poziomie zbliżonym do poprzednich lat, natomiast prawdopodobnie wzrośnie znacząco liczba rodzin, u których asysta rodzinna została zakończona z powodu zrealizowania przez rodziny celów zawartych w planach pracy.

Wykres 2. Rodziny objęte po raz pierwszy asystą rodzinną oraz rodziny, u których zakończono asystę w latach 2016-2018 oraz w I półroczu 2019 r.

*dane za I półrocze 2019 r.

Źródło: Dane MOPS w Pile

Asysta w rodzinach kończona była z czterech powodów:

- realizacji celów założonych w planie pracy z rodziną,
- zaniechania współpracy rodziny z asystentem,
- braku efektów prowadzonej pracy,
- zmiany metody pracy z rodziną (w tym zmiana miejsca zamieszkania poza teren Piły i przekazanie informacji o prowadzonej asyście do ośrodka pomocy społecznej właściwego dla nowego miejsca zamieszkania rodziny).

Tabela 4. Powody zakończenia pracy asystentów z rodzinami w latach 2016 – 2018 i I półroczu 2019 r.

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019*
Realizacja celów	5 rodzin	7 rodzin	9 rodzin	15 rodzin
Zaniechanie współpracy rodziny z asystentem	1 rodzina	10 rodzin	16 rodzin	4 rodziny
Brak efektów prowadzonej pracy	1 rodzina	12 rodzin	3 rodziny	5 rodzin
Zmiana metody pracy lub zmiana miejsca zamieszkania rodziny	7 rodzin	3 rodziny	7 rodzin	6 rodzin
Ogółem	14 rodzin	32 rodzin	35 rodzin	30 rodzin

* dane za I półrocze 2019 r.

Źródło: Dane MOPS w Pile

Jak wynika z powyższej tabeli asystenci rodziny w latach 2016-2018 stosunkowo rzadko kończyli pracę z uwagi na realizację celów założonych w planie pracy z rodzinami. Dużo częściej zmuszeni byli zakończyć asystę z powodu zaprzestania przez rodziny współpracy, czy też z powodu braku jej efektów.

Zespół ds. Asysty Rodzinnej analizował wszystkie czynniki mogące wpłynąć na istniejący stan rzeczy, korzystał również ze wsparcia specjalistów w zakresie wspierania rodziny oraz metodyków asysty rodzinnej (w tym zrzeszonych w Ogólnopolskim Stowarzyszeniu Asystentów Rodziny) uczestnicząc w prowadzonych przez nich szkoleniach i superwizjach, modyfikował metody pracy z rodzinami oraz prowadzoną dokumentację rodzin, a także zmniejszył liczbę rodzin, z którymi w jednym czasie pracują asystenci rodziny do rekomendowanej przez metodyków asysty rodzinnej liczby 10-12 rodzin (*ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* w art. 15 ust. 4

zakłada, iż liczba ta jest uzależniona od stopnia trudności wykonywanych zadań, nie może przy tym przekroczyć 15 rodzin, z którymi asystent jednocześnie prowadzi pracę). Działania te przyniosły szybkie efekty, co można było zaobserwować już w pierwszym półroczu 2019 r., w którym znacząco zwiększyła się liczba rodzin, które zrealizowały plan pracy z rodziną. Istotnym elementem podwyższania kompetencji asystentów rodziny jest systematycznie prowadzona od 2016 r. superwizja. W latach 2016-2018 miała ona formę grupową, natomiast od roku 2019, w celu zwiększenia efektywności superwizji, realizowana jest ona w postaci indywidualnych spotkań pracowników zespołu z superwizorem. Superwizja z jednej strony ma charakter wspierający asystentów rodziny, z drugiej zaś daje możliwość uzyskania wiedzy o charakterze merytorycznym w zakresie wykorzystywanych metod pracy z rodziną. Przez metodyków uznawana jest ona za element profesjonalnego działania.

Po zakończeniu pracy z rodzinami, które zrealizowały plan pracy, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 16 *ww. ustawy* asystenci rodziny prowadzili monitoring sytuacji trwający przeciętnie 6 miesięcy. W przypadku rodzin, u których asysta zakończona była z innych powodów, monitorowanie ich sytuacji odbywało się w ramach pracy socjalnej (gdy rodziny te korzystały ze społecznego wsparcia).

2.4 Poradnictwo specjalistyczne

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile, wychodząc naprzeciw potrzebom rodzin w kryzysie oraz przeżywającym trudności w prawidłowym sprawowaniu władzy rodzicielskiej, udziela wsparcia poprzez zapewnienie nieodpłatnego poradnictwa specjalistycznego.

Poradnictwo specjalistyczne realizowane jest między innymi w ramach działalności Klubu Integracji Społecznej, projektów (np. „Czas na rodzinę”), jak i w ramach pozostałej działalności MOPS w Pile. Konsultacje prowadzone są między innymi przez 2 pedagogów, 3 psychologów, 2 radców prawnych zatrudnionych w MOPS w Pile oraz doradcę zawodowego i terapeutę uzależnień zatrudnionych w ramach projektu „KOMPAS – kompetencje i pasja” realizowanego w latach 2017-2019.

Tabela 5. Konsultacje specjalistyczne udzielane przez MOPS w Pile w latach 2016-2018

	2016	2017	2018
Konsultacje psychologiczne	588	151	693
Konsultacje pedagogiczne	122	83	154
Konsultacje prawne	86	178	303
Konsultacje zawodowe	41	319	728
Konsultacje z terapeutą uzależnień	x	161	39

Źródło: Dane MOPS w Pile

Z analizy powyższych danych wynika, iż liczba udzielonych konsultacji specjalistycznych w latach 2016-2019 systematycznie wzrastała, co świadczy o dużym zapotrzebowaniu pilskich rodzin na tę formę wsparcia.

2.5 Projekt „Czas na rodzinę”

Od 1 września 2019 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile realizuje projekt pod nazwą. „Czas na rodzinę”, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020, Osi Priorytetowej 7 *Włączenie społeczne*, Działanie 7.2 *Usługi społeczne i zdrowotne*, Poddziałanie 7.2.2 *Usługi społeczne i zdrowotne – projekty konkursowe*.

Celem projektu, który będzie realizowany do 31 sierpnia 2022 r. jest wsparcie 180 mieszkańców Piły zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, poprzez utworzenie nowych miejsc świadczenie usług wsparcia.

Wsparcie udzielane uczestnikom w ramach projektu obejmuje:

- poradnictwo psychologiczne i pedagogiczne;
- wsparcie psychologiczne dla dzieci;
- grupową edukację psychologiczną i pedagogiczną;
- spotkania grup samopomocowych w ramach „Kawiarenki dla Rodziców”;
- specjalistyczne poradnictwo grupowe w formie „Szkoły dla rodziców”;

- wsparcie asystenta rodziny.

Zakładanymi rezultatami projektu „Czas na rodzinę” są:

- objęcie 180 osób specjalistycznym poradnictwem indywidualnym i grupowym,
- objęcie 60 osób wsparciem grupy samopomocowej w ramach „Kawiarenki dla rodziców”,
- udział 140 osób w „Szkole dla Rodziców”,
- objęcie wsparciem asystentów rodziny zatrudnionych w projekcie 20 nowych rodzin.

W okresie od 01.09.2019 do 30.11.2019 r. w projekcie uczestniczyło, jak dotąd, 55 osób. Zostały one objęte wsparciem w postaci:

- indywidualnego poradnictwa psychologicznego i pedagogicznego – łącznie przeprowadzono 159 konsultacji (85 pedagogicznych i 74 psychologicznych);
- grupowej edukacji psychologicznej i pedagogicznej - łącznie odbyło się 26 zajęć grupowych; poradnictwo grupowe obejmowało między innymi tematy dotyczące włączania mężczyzn w wypełnianie obowiązków rodzinnych, włączania kobiet w procesy podejmowania decyzji i przeciwdziałania stereotypom płci;
- spotkania grup samopomocowych w ramach „Kawiarenki dla Rodziców” - odbyły się 4 spotkania grup (dzieci uczestników projektu miały w tym czasie zapewnione zajęcia animacyjne);
- specjalistycznego poradnictwa grupowego w formie „Szkoły dla rodziców” - 30 godzin dla grupy 10 uczestników projektu (celem poradnictwa grupowego w formie „Szkoły dla Rodziców” jest wyposażenie uczestników projektu w wiedzę niezbędną do zniwelowania bądź ograniczenia problemów opiekuńczo-wychowawczych, która jednocześnie ma zapobiec umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej);
- asysty rodzinnej – wsparciem objęto 12 nowych rodzin.

Rekrutacja uczestników do projektu prowadzona jest przez cały okres jego trwania, zgodnie z zasadą równości szans i niedyskryminacji oraz równości szans kobiet i mężczyzn. Projekt skierowany jest głównie do kobiet, ponieważ stanowią one większą grupę osób korzystających ze wsparcia asysty rodzinnej w MOPS w Pile. Do projektu mogą zgłaszać się osoby z różnymi rodzajami niepełnosprawności. Wszystkie

pomieszczenia w MOPS i KIS, w tym biuro projektu prowadzone jest w miejscu dostępnym dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności. Pozwala to zapewnić im udział w projekcie.

2.6 Zasoby instytucjonalne Gminy Piła w obszarze wsparcia rodziny

Kompleksowe realizowanie działań gminy w zakresie wsparcia rodziny jest możliwe dzięki współpracy wielu podmiotów, w tym jednostek oświatowych, urzędów, instytucji, czy organizacji pozarządowych. Atutem Piły jest dobrze rozwinięty system szkolnictwa oferujący wysoki poziom kształcenia na wszystkich szczeblach edukacji oraz szeroko rozbudowana struktura jednostek pomocowych i służb pracujących na rzecz mieszkańców.

Do zasobów Gminy Piła umożliwiających działania na rzecz wsparcia rodziny należą między innymi:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile, ul. Kwiatowa 5,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Pile, ul. Kwiatowa 5,
- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pile, Plac Staszica 10,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pile, al. Niepodległości 37,
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Pile, ul. Rydygiera 23,
- Sąd Rejonowy w Pile, al. Powstańców Wielkopolskich 79,
- II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Spraw Rodzinnych, al. Powstańców Wielkopolskich
- Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Pile, ul. Rydygiera 23,
- Komenda Powiatowa Policji w Pile, ul. Bydgoska 115,
- jednostki oświatowe,
- organizacje pozarządowe,
- kościoły i związki wyznaniowe.

2.7 Podsumowanie diagnozy

Od kilku lat obserwuje się spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej, w tym w szczególności z powodu bezrobocia i ubóstwa. Zmniejsza się też liczba rodzin, które skorzystały ze społecznego wsparcia z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych. Nadal jednak ponad czterysta rodzin objętych pomocą społeczną dotyka ten problem. Stąd też kontynuacja kompleksowych działań na rzecz wsparcia rodzin z dziećmi jest uzasadniona. Wsparcie to winno mieć zarówno charakter finansowy, jak też niefinansowy, w tym w szczególności obejmować oddziaływanie specjalistów – asystentów rodziny, pracowników socjalnych, pedagogów i psychologów. Ważne jest, by realizując działania na rzecz rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi korzystać z potencjału różnych instytucji, podejmować w tym celu systematyczną współpracę oraz podwyższać kompetencje osób pracujących z rodzinami. Istotne jest też upowszechnianie wśród lokalnej społeczności wiedzy na temat możliwości uzyskania wsparcia.

3. Cele i zadania Gminnego Programu Wspierania Rodziny Miasta Piły na lata 2020-2022

Cel główny:

Tworzenie warunków sprzyjających prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny poprzez rozwijanie działań profilaktycznych oraz wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej

1. Cel szczegółowy 1

Wzmacnianie lokalnego systemu wsparcia rodziny

Lp.	Przedsięwzięcia planowane do realizacji	Mierniki/wskaźniki	Realizatorzy/Partnerzy
1.1	Podjęcie współpracy z instytucjami i partnerami lokalnymi działającymi w obszarze wsparcia rodziny	<ul style="list-style-type: none"> liczba spotkań, konferencji, szkoleń z zakresu realizowanych zadań	<ul style="list-style-type: none"> Instytucje i partnerzy lokalni z terenu Gminy Piła
1.2	Doskonalenie umiejętności zawodowych i metod pracy z rodziną pracowników instytucji oraz organizacji działających w obszarze pomocy dziecku i rodzinie, w tym podnoszenie kwalifikacji asystentów rodziny i pracowników socjalnych	<ul style="list-style-type: none"> Liczba i rodzaj szkoleń, warsztatów, konferencji, superwizji	<ul style="list-style-type: none"> Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Piile Urząd Miasta Piły Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

			<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pile • Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Pile • II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Spraw Rodzinnych • Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Pile • Komenda Powiatowa Policji w Pile • jednostki oświatowe • jednostki ochrony zdrowia • organizacje pozarządowe • kościoły i związki wyznaniowe • ośrodki kultury, sportu i rekreacji
1.3	<p>Wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych działających na rzecz pomocy dziecku i rodzinie w realizacji zadań gminy w zakresie wspierania rodziny</p>	<ul style="list-style-type: none"> • liczba NGO realizujących działania na rzecz rodziny • liczba i rodzaj działań zleconych do realizacji NGO • liczba dzieci objętych działaniami NGO w ramach zleconych zadań 	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miasta Piły • Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile • organizacje pozarządowe • kościoły i związki wyznaniowe

2. Cel szczegółowy 2

Poprawa funkcjonowania rodzin niewydolnych opiekuńczo i wychowawczo, zagrożonych kryzysem, wzmacnianie kompetencji rodzicielskich

Lp.	Przedsięwzięcia planowane do realizacji	Mierniki/wskaźniki	Realizatorzy/Partnerzy
2.1	Diagnozowanie i monitorowanie sytuacji rodzin z dziećmi zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz rodzin, z których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej, w tym z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i rodzin niepełnych • liczba rodzin, z których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej • liczba rodzin, w których prowadzony jest monitoring sytuacji rodziny po zakończeniu asysty, • liczba rodzin zobowiązanych przez sąd do współpracy z podmiotami działającymi na rzecz wsparcia rodziny, w tym do podjęcia współpracy z asystentem rodziny	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pile • Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie • Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Pile • Sąd Rejonowy w Pile Wydział III Rodzinny i Nieletnich oraz II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Spraw Rodzinnych
2.2	Prowadzenie pracy socjalnej z rodziną	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin objętych pracą socjalną,	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile

2.3	Obejmowanie rodzin wsparciem asystenta rodziny	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny • liczba rodzin nowo objętych asystą rodzinną • liczba rodzin, które zakończyły współpracę z asystentem rodziny, w tym szczególnie z powodu zrealizowanego planu pracy z rodziną • liczba dzieci w rodzinach objętych asystą rodzinną • liczba sporządzonych planów pracy z rodziną • liczba ocen okresowych sytuacji rodziny 	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile
2.4	Udzielanie nieodpłatnego poradnictwa specjalistycznego w szczególności psychologicznego, pedagogicznego, socjalnego i prawnego	<ul style="list-style-type: none"> • liczba udzielonych porad specjalistycznych • liczba przeprowadzonych zajęć i warsztatów w ramach grupowej edukacji psychologicznej, pedagogicznej oraz „Szkoły dla Rodziców” 	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile • realizatorzy zajęć w ramach projektu „Czas na rodzinę”
2.5	Pomoc materialna dla rodzin z dziećmi	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin i dzieci, którym wypłacono świadczenia: • zasiłek rodzinny, • jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka, • jednorazowe świadczenie wynikające z ustawy „Za życiem”, • świadczenia rodzicielskie, • świadczenia z funduszu alimentacyjnego, 	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile

		<ul style="list-style-type: none"> • jednorazowe świadczenie „Dobry Start”, • świadczenia wychowawcze, • stypendia szkolne 	
2.6	Realizacja usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla rodzin z dziećmi o szczególnych potrzebach zdrowotnych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin z dziećmi objętych usługami opiekuńczymi • liczba dzieci objętych usługami opiekuńczymi 	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile • podmioty realizujące usługi opiekuńcze
2.7	Prowadzenie grup samopomocowych dla osób i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu ról rodzicielskich , w tym „Kawiarenki dla rodziców” realizowanej w ramach projektu „Czas na rodzinę”	<ul style="list-style-type: none"> • liczba grup wsparcia • liczba spotkań grup wsparcia 	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pile • Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
2.8	Tworzenie, realizacja, udział w programach i projektach skierowanych do rodzin z dziećmi	<ul style="list-style-type: none"> • liczba programów i projektów 	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miasta Piły • Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pile • organizacje pozarządowe

3. Cel szczegółowy 3

Wspieranie rodzin w działaniach na rzecz powrotu dzieci z pieczy zastępczej

Lp.	Przedsięwzięcia planowane do realizacji	Mierniki/wskaźniki	Realizatorzy/Partnerzy
3.1	Prowadzenie pracy z rodzicami biologicznymi dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej na rzecz jego powrotu do rodziny	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin biologicznych, z którymi prowadzona jest praca • liczba dzieci w pieczy zastępczej, z rodzicami których prowadzona jest praca	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pile
3.2	Współpraca asystentów rodziny i pracowników socjalnych z organizatorami rodzinnej pieczy zastępczej, placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, rodzinami zastępczymi oraz sądem rodzinnym, w tym w szczególności w zakresie dokonywania oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej oraz uregulowania sytuacji prawnej dziecka	<ul style="list-style-type: none"> • liczba posiedzeń, które dotyczyły oceny sytuacji • liczba sporządzonych ocen sytuacji dziecka • liczba wniosków o powrót dziecka do rodziny biologicznej • liczba sporządzonych opinii o sytuacji rodziców biologicznych	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pile • placówki opiekuńczo-wychowawcze • rodziny zastępcze • sąd rodzinny
3.3	Prowadzenie pracy z rodzinami biologicznymi, którym przywrócono władzę rodzicielską	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin biologicznych, z którymi prowadzona jest praca	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile • II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Spraw Rodzinnych
3.4	Współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej	<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci, za które gmina ponosi odpłatność • liczba dzieci, których pobyt w pieczy zastępczej współfinansowali rodzice biologiczni	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miasta Piły • Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pile

4. Cel szczegółowy 4

Podnoszenie wiedzy mieszkańców Gminy Piła w zakresie lokalnego systemu wsparcia rodziny

Lp.	Przedsięwzięcia planowane do realizacji	Mierniki/wskaźniki.	Realizatorzy/Partnerzy
4.1	Upowszechnianie wśród rodzin informacji o możliwości uzyskania wsparcia oraz instytucjach i organizacjach działających na rzecz pomocy rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • liczba działań informacyjnych • liczba materiałów informacyjno-educacyjnych	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miasta Piły • Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile • Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie • Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Pile • Sąd Rejonowy w Pile Wydział III Rodzinny i Nieletnich • II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Spraw Rodzinnych • organizacje pozarządowe • kościoły i związki wyznaniowe

4. Źródła finansowania Programu

Zadania wynikające z Programu będą finansowane:

- ze środków gminy,
- ze środków budżetu państwa
- z funduszy Unii Europejskiej
- z innych źródeł.

5. Monitoring i ewaluacja Programu

Zakłada się, że Program będzie podlegał monitoringowi polegającemu na bieżącym gromadzeniu i analizowaniu danych dotyczących stanu jego realizacji. Systematycznie zbierane informacje pozwolą kontrolować stopień realizacji przyjętych w nim przedsięwzięć. Pozwoli to na ustalenie obszarów, które zostaną poddane ewaluacji.

Informacje o realizacji Programu, każdego roku, w terminie do 31 marca, będą składane przez dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile Radzie Miasta Piły, w ramach sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny, o którym mowa w art. 179 *ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*.

Spis wykresów i tabel

Tabela 1. Dane o korzystających z pomocy społecznej w gminie Piła w latach 2016-2018

Tabela 2. Wybrane powody przyznania pomocy społecznej w gminie Piła w latach 2016-2018

Tabela 3. Powody objęcia rodzin asystą w latach 2016-2018 i I półroczu 2019r.

Tabela 4. Powody zakończenia pracy asystentów z rodzinami w latach 2016-2018 i w I półroczu 2019 r.

Tabela 5. Konsultacje specjalistyczne udzielane przez MOPS w Pile w latach 2016-2018

Wykres 1. Rodziny objęte pracą socjalną oraz asystą rodzinną w latach 2016-2018

Wykres 2. Rodziny objęte po raz pierwszy asystą rodzinną oraz rodziny, u których zakończono asystę w latach 2016-2018 oraz w I półroczu 2019 r.